

תלמוד

היו האמט אידן
האם האמט
נאר הויר אר פסט
עם באהאר ציען

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפרי את לב האבן משרכם
ונתתי לכם לב בשר

דברים - חזון
גליון לא | תשפ"ב

אור להכיות הלב של איש הישראלי
בועך מאד עד לב השמים לה' ויתברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ופנימה של הברכה

בבייה ותקווה

כיצד נוכל לשלב בין האבלות קורעת הלב, לבין התקווה בה אנו מחויבים להאמין ולקוות לה? // אסירי התקווה

יושב לו יהודי בליל תשעה באב, דומע ומקונן על חורבן בית ה' ועל עם ה' כי נפלו בחרב. באמצע מגילת איכה שם הוא את לבו לפסוקים הכתובים שם, ומתמלא בפליאה: הוא רואה איך בתוך הפסוקים בהם שואג ירמיהו על צרות נוראיות מאין כמותם, הוא פותח לפתע בדברי נחמה וחיזוק המתאימים לזמן אחר בכלל; "חסדי ה' כי לא תמנו", "חדשים לבקרים רבה אמונתך". מה קורה פה?! - הוא שואל את עצמו - אנחנו מתאבלים כעת או מתנחמים?!

האמת היא, ששאלה זו עולה בלבנו הרבה במהלך החיים העמוסים; לפעמים אנחנו נדרשים לשלב בחיים שמחות ובכיות; בעת שמחת נישואין, לדוגמה, אנו שמחים בשמחת החתן, ומאידך מעלים את ירושלים על ראש שמחתנו; אנו מצווים לזעוק לה' על מצבנו החמור, וברגע שאחריו אנו חייבים להיות בשמחה. איך זה עובד? איך שני דברים סותרים כל כך משתלבים יחד?

מוהרנ"ת במתק לשונו יורד לעומקה של סתירה זו הקורעת את האדם לשניים, ומאיר אותה באור חדש, כזה ההופך את מה שנראה בעינינו לשני קצוות מנוגדים, ליסוד מופלא שכל מהותו היא דווקא שני חלקיו ההפכיים כל כך.

הוא מבאר את החידוש כביאור לדבריו של רבינו הקדוש (לקו"מ ח"ב פ"ה) בהם הוא מגלה כי עצם ה'לוז' שתקום בתחיית המתים מרמזת על הנחמה. והיא גם עניין אחד עם אגוז הלוז והביצים ששניהם נגמרו בישולם במשך עשרים ואחד יום, כמשך ימי בין המצרים. אז גם הסיבה שאנו אוכלים ביצים בסעודה המפסקת, כסימן של אבלות על החורבן.

על דברים אלו מקשה מוהרנ"ת: מדוע אנו אוכלים את הביצה בחינת ה'לוז' המורה על הנחמה בערב תשעה באב? הלא אז אנו מצויים באבילות? ובכלל, מה הקשר בין המספר 'עשרים ואחד' שמורה על 'נחמה', למספר ימי בין המצרים שהם שיא האבילות של כל השנה?

כתשובה לשאלות אלו, מביא רבי נתן את התנאי הנדרש בהלכה כדי לזהות ביצים טהורות, והוא: שני קצוות הביצה שונות זו מזו, קצה אחד עגול וקצה אחד מחודד. לעומת ביצה טמאה, ששני צדיה שווים, או שניהם עגולים או שניהם מחודדים.

סימן זה של הביצה - שמסמלת אבלות - מורה לנו כיצד עלינו להתייחס לצער ולייסורים:

מצד אחד אנו חייבים להתאבל באמת מעומק הלב, לשבת שעות ארוכות ליד הקינות ולזעוק על שפלותנו. אבל באותה עת ממש, אסור לנו לשכוח מהתקווה שמחכה לנו בסוף, מהישועה שבודאי תבוא בזכות הדמעות והאבל.

גם להיפך; כאשר אנו שמחים, אנחנו לא שוכחים מהיכן באנו ולאן אנו הולכים. ולכן גם ברגע של שמחה, אנחנו שומרים על הזיכרון הנצחי של עלמא דאתי, ושתיהיה השמחה שמחה של קדושה.

הקצה העגול של הביצה, מורה על כך ש'גלגל הוא שחוזר בעולם', ושסוף האדם למות, והיא עניין האבל. ואילו הקצה המחודד מורה על השמחה (הד' מלשון 'שמחה') ועל החובה לזכור את התקווה גם בעומק הגלות והשברון.

בדבריו שם הוא מכנה את יושבי הגלות בשם 'אסירי התקווה', לאמר: גם כאשר אנו יושבים במאסר הגלות, כשהעתיד נראה שחור בתכלית, אסור לנו ליפול לייאוש בשום אופן. זאת מכיוון שאנו יודעים ומאמינים כי בריאת ה' את עולמו הייתה כך שלפני כל גאולה ואור חייבים לעבור ייסורים וקשיים גדולים.

אין מעשיה כמעשה אומות העולם. הם, כל שמחתם ובכיותם היא רק מתוך רגש טבעי, ולכן כאשר הם הוללים ומשתכרים אין הם חושבים על ה'גלגל שחוזר בעולם' ועל סופם הקרב, ושמחתם היא ללא שום עול ורצינות. ומאידך, בשעת צערם ואבלם, בכיותם וקינתם אין בה שום נחמה, אלא לילה שאין לה קץ. אך אצלנו, האבלות והתקווה, העצב והשמחה, הולכים יחדיו.

זהו סוד כ"א יום של בין המצרים, וזהו גם הרמז הטמון בכך שאת הביצה אנו אוכלים דווקא בערב הצום; אנחנו מתאבלים ושבורים עד הנקודה הפנימית ביותר, אבל יחד עם זאת אנו מתנחמים ולא עוזבים לרגע את האמונה בגאולה שתבוא.

יודעים אנחנו ומאמינים, שתכלית הייסורים והגלות לטובתנו היא. ולכן, גם כשהושלכנו מארמון המלך אל ארורות הסוסים, שם אנחנו בוכים במר נפש על מצבינו האומלל, למרות זאת, אנו לא שוכחים את עוצם חסדיו של המלך אליו אנחנו מתגעגעים. וגם שם במצבנו השפל אנחנו לא כופרים בגאולה בעתידה, וממנה שואבים נחמה ותקווה.

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל (דברים א, א)

כשבא משה רבינו ע"ה להוכיח את ישראל, מנה את כל המקומות שעברו בהם, לרמז להם את כל מה שהכעיסו לפניו יתברך. הוא לא הזכיר בפירוש את מעשיהם הרעים, אלא הזכיר את המקומות בהם חטאו, וזאת כדי לא להבאיש ריחם ח"ו בתוכחתו, וכמבואר בארוכה בדברי רבינו ומוהרנ"ת (בליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ח, ובליקוטי הלכות ערלה ד' ע"י"ש).

לא לחינם רמז את חטאיהם בהזכירו את המקומות בהם חטאו, שכן, בכך לימד עליהם זכות, בבחינת "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו".

דווקא הצדיק הגדול, האוחז בכסא הכבוד (כפי שאמר ה' למשה 'אחוז בכסא כבודי') ונכלל ב'מקומו של עולם' - יודע מקומו של כל אחד, ובכך דן אותם לכך זכות (כמבואר שם בליקוטי מוהר"ן).

ועל כן ידע שכל אלו המקומות שהכעיסו בהם לפני המקום ב"ה, המקומות בעצמן גרמו להם לחטוא, כי עברו במדבר מקום נחש שרף ועקרב וצמאון, שהם מקום תקוף הקליפות והסטרא אחרא כידוע, והיו צריכים לזהוב עם קליפות קשות ועצמות שהיו במקומות כאלו, וזה גרם להם שכמה פעמים לא יכלו לעמוד בנסיון ונכשלו כמה שנכשלו. וכמו שאמרו רז"ל על פסוק "וישב ישראל בשמים" שהמקום גרם להם לחטוא, כמו שאיתא בוהר הקדוש. נמצא שבזה שהזכיר את המקומות דייקא שהכעיסו לפניו, בזה המציא להם זכות, בחינת "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו".

יתירה מכך: בדברי תוכחתו, שזר והעביר להם חיזוק נפלא לדורות, שידעו ויאמינו:

כי רחמי השי"ת לא כלים, כאשר ראו בעיניהם, שאף על פי שעשו את העגל אף על פי לא מנע רחמינו מהם, וכן אחר שאר החטאים חייב עמהם בחסדו, עד שהם מוכנים עתה לכנוס לארץ ישראל. על כן ידעו לדורות, שבכל מה שיעבור עליהם עד ביאת משיח בכלל ובפרט על כל אחד ואחד, יהיה איך שיהיה, לעולם אל יתיאשו עצמון מן הרחמים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ינעם את עצמו מן הרחמים", ואמרו "יפה צעקה לאדם" וכו'. וזה שסיפר תפילותיו איך התפלל והתחנן לפני ה' יתברך, כמו שכתוב ואתנפל לפני ה', הכל כדי להורות בני ישראל שיתחזקו בתפילה וצעקה לה' יתברך תמיד, כי רחמינו אינם כלים לעולם.

בשבת חזון אנו שומעים דברי תוכחה, אך אם נדע להקשיב לרחמים הטמונים בתוכם, נתעורר על ידם מחדש להתחזק לצעוק להשי"ת: השיבו ה' אליך - שזה עיקר תכלית אמירת הקינות...

כיצד מסתדרים האבלות עם הנחמה?!

רבי שמחה: אסביר קצת יותר: בגלות המרה הזאת, ישנם שני דרכים כיצד להמשיך את אור הגאולה. אחת, להתאבל על הגלות ועל ריחוקנו העצום מהשם יתברך. והדרך השנייה, למצוא את ניצוצי הגאולה, ניצוצי אור ה' המאירים בתוך חשכת הגלות, ובכך לגרום שמעט מן האור ידחה הרבה מן החושך.

ושני דרכים אלו מובילות אל מקום אחד, אל הגאולה השלימה. שכן, כשם שעל ידי האבלות על החורבן, ממשיכים את אור הגאולה. כך גם על ידי הנחמה והשמחה בכל ניצוץ של אור, ממשיכים גם כן את אור הגאולה...

גם ה'תלתא דפורענותא' וגם ה'שבעה דנחמתא' מובילות שניהם אל התכלית: 'תרתי דתיובתא'! כי רק כך אפשר לשוב באמת אל ה'; כשמחד מתאבלים על ריחוקנו ממנו, ומאיך שמחים ומתנחמים בכל נקודה טובה של קרבת אלקים.

ר' מנחם: פלאי פלאים! אבל אם מותר לשאול; אם שניהם מובילות לאותו מקום, מדוע אם כן האבלות היא רק 'תלתא' והנחמה היא 'שבעה'?

רבי שמחה: כי כבר אמר מוהר"ת על כגון דא: "אויף יעדן לעפל התעוררות דארף מען א שיסל התחזקות..." וכפי שכבר הזכרת אתה בעצמך את הדרכת רבינו, שבעוד ש'לב נשבר' זמנו שעה ביום, השמחה זמנה כל היום כולו!

וגם שם - פשוט וברור שגם לאחר שעת ההתבודדות, אין אנו שוכחים אף לרגע אחד ממה שדיברנו בשעת ההתבודדות, וכל שכן שאין אנו מכחישים את מה שאמרנו ובכינו או. אך בעוד שבשעת ההתבודדות התקרבנו והתחברנו לה' ע"י הצער שהיה לנו מהריחוק ממנו, ועל ידי הוידי והבכיה. הרי שבשאר שעות היממה, אנו מתחברים אליו בצורה של מציאה, ומחפשים את הנקודות טובות שבהם אנו קשורים אליו גם עתה טרם בוא הישועה השלימה.

בקיצור: יש כאן מטרה אחת ויחידה, אשר שני דרכים מובילות אליה. המטרה היחידה היא: קרבת אלקים. ושני הדרכים שמובילות אליה, הם: התעוררות, והתחזקות. אבלות, ונחמה.

והמינון הנכון שלהם הוא: א לעפל, און א שיסל...

ר' מנחם: הארת את עיניי!

רבי שמחה: יהי רצון שאכן ניקח כעת את ה'לעפל התעוררות' ונתאבל מעומק הלב על ריחוקנו מהשם יתברך, ועל ההסתרה וההעלמה הנוראה, עד שזוכה על ידי זה ל"שיסל התחזקות" של נחמה ושמחה.

ר' מנחם: ושזה ימשיך הלאה לכל לילה ולילה; להתבודד בחצות הלילה בלב נשבר ונדכה מעומק הלב, ואחר כך לפצוח בריקודים של שמחה עד בלי די...

רבי שמחה: אמן.

ר' מנחם: תוך כדי שאתה שואל, אני חושב לעצמי: הרי את העלון הזה של 'לכבי' יקראו הקוראים יום אחד לפני צום תשעה באב, וכי מתאים כעת לדבר על 'שבת נחמו'?! **רבי שמחה:** זו בדיוק השאלה שעליה אנו דנים; האם שבת נחמו היא סתירה לשבת חזון? ואם כן, כיצד תתיישב הסתירה הנוראה...

הרי גם אם נדבר עכשיו בעלון רק על תשעה באב - אין זה סוד, וכולם יודעים בבירור, שעוד פחות מימיים כבר נהיה אחרי תשעה באב, ונדבר דיבורי נחמה והתחזקות...

ר' מנחם: אתה מזכיר לי את השאלה ששאל אותי פעם מישהו ביער לפני תחילת שעת-ההתבודדות: הרי בעוד כשעה נעשה פה ריקודים אחרי ההתבודדות ונשיר 'אשרינו מה טוב חלקנו', אז למה לא לשיר כבר עכשיו? מדוע אני צריך עכשיו ללכת שעה שלימה ולזעוק בלב נשבר ונדכה. הרי עוד מעט יתברר ש"אשרינו"...

רבי שמחה: נו, ומה ענית לו?

ר' מנחם: אני לא זוכר מה ענית לו אז, אבל התשובה ברורה לי מאד: עיקר שמחת ה'אשרינו' אפשר להרגיש דווקא אחרי שזוכים להרגיש את הריחוק והכאב הגדול וזועקים לה' בלב נשבר ונדכה.

וכפי שרבינו אומר בפירוש בשיחות הר"ן: "אחר לב נשבר בא שמחה, וזה סימן אם היה לו לב נשבר כשכא אחר כך לשמחה" (שיחות הר"ן, ו, מה).

גם בענין של האבלות על החורבן זה הרי כך; רק מי שאכן מתאבל מעומק הלב על החורבן הכללי והפרטי, הוא זה שזוכה אחר כך להרגיש את הנחמה, בבחינת "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה" (תענית דף ל ע"ב).

רבי שמחה: נפלא מאד! אך כאן אנחנו חוזרים שוב לשאלה: מהי בעצם הנחמה? האם היא התעלמות מהצער והחסרון שעליו התאבלנו מקודם?

ר' מנחם: מה באמת התשובה?

רבי שמחה: התשובה פשוטה מאד:

האבלות והנחמה שניהם אחד; שניהם באים לחבר אותנו לאור של בית המקדש. אך בעוד שהאבלות מחברת אותנו לאור הגאולה בצורה של חיפוש וגעגוע, הרי שהנחמה מחברת אותנו לאור, רק בצורה של מציאה ונחמה!

ר' מנחם: לא הבנתי... מה הכוונה להתחבר לאור הגאולה בצורה של מציאה ונחמה?

ר' מנחם: שמת' לב למשהו מוזר; בשני השבתות הראשונות של 'בין המצרים' לא היו בבית הכנסת שום 'אויפרופן', שהרי לא מתחננים בשלש השבועות. והנה, דווקא בשבת חזון, רואים כבר חתנים בבית הכנסת, שמתכוננים לחתונתם בשבוע הבא. זה לא נראה לך מוזר?

רבי שמחה: וכשאין 'אויפרופן' זה לא מוזר? אני תמיד חושב על כך שיום 'תשעה באב' חל תמיד בשבוע של 'שבת נחמו'... וכי אכן זה מוזר בכפליים?

בכלל, כל המעבר החד מאבלות לנחמה, לא מובן בהסתכלות חיצונית; בקושי עברו שלשה שבועות של אבלות, 'תלתא דפורענותא', וכבר מכריזים "נחמו נחמו עמי", ומתחילים לא רק בשבוע של נחמה, אלא שבעה שבועות של נחמה, 'שבעה דנחמתא'.

והשאלה נשאלת: להיכן נעלמה האבלות? מה קרה? האם בית המקדש נבנה כבר?

ר' מנחם: האמת היא, שאצלנו, חסידי ברסלב, השאלה אינה חמורה כל כך. שהרי אנחנו ממשיכים גם בשבעה דנחמתא לקום מדי לילה בחצות, ולומר 'תיקון חצות' על הארץ באבלות ובכיסופים...

רבי שמחה: נכון מאד, אך בכל זאת תמוה: מהו המעבר בין אבלות לנחמה?

אולי אסביר את שאלתי במילים ברורות יותר: האם הנחמה אומרת לנו לשכוח מהצרה? האם הנחמה היא העלמת עין מהחורבן הנוראי שממשיך וחוגג בראש כל חצות? האם ה"נחמו נחמו עמי" אומר לנו לשכוח את ההסתרות הנוראיות ולהמשיך הלאה?

ר' מנחם: את אותה שאלה אתה יכול לשאול בכלל על כל הענין של 'התחזקות': מה תורת ההתחזקות מלמדת אותנו? מה ה'משיבת

נפש" רוצה, שנשכח מכל הבעיות ונמשיך הלאה? האם ההתחזקות מלמדת את האדם לשכוח מהגיהנם, לשכוח מהמידות והתאוות הרעות המקננות בו, להגיד 'אשרינו' ו'אחי חזק' ולהמשיך הלאה?

רבי שמחה: ממש כך! השאלה של אבלות ונחמה, היא לא רק שאלה של בין המצרים ושבעה דנחמתא, אלא בכלל על השילוב הנכון בין התעוררות והתחזקות, ובין לב נשבר לשמחה.

ר' מנחם: את השילוב והמינון הנכון של לב נשבר ושמחה, הרי כבר קבע לנו רבינו בבירור! כמובא בשיחות הר"ן: "צריכין ליחד איזה שעה ביום שיהיה לו לב נשבר, להתבודד ולשבר לבו לפניו יתברך, ושאר כל היום כולו יהיה רק בשמחה. ועל זה הזהיר אותנו כמה פעמים, להתאמץ ולהתגבר שלא יהיה לנו לב נשבר רק איזה שעה ביום, ועצבות כלל לא, ושאר כל היום יהיה בשמחה" (שיחות הר"ן, מא).

רבי שמחה: אכן, על זה גופא אנו דנים: האם אחרי השעה התבודדות אנו אמורים לשכוח מכל מה שדיברנו וזעקנו בעת ההתבודדות? האם אחרי ההתבודדות חושבים שהכל הסתדר ואפשר לרקוד ולשמוח בלי דאגות? איך זה עובד בדיוק?

וזוהי אותה שאלה ממש ששאלנו על 'שבת חזון' ו'שבת נחמו'; מה הנחמה אומרת לנו? לשכוח ממה שביכינו והתאבלנו ולחשוב שהכל בסדר?

נחמתא

להתבודד בלב נשבר ולרקוד בשמחה...

עֲנֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי מֵעֲמָה אֲבִי שְׂפִשְׁמִים לְהִתְבּוֹדֵד בְּשֹׁדֵה בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה וְלַצֶּעֶק לְפָנֶיךָ מֵעֹמֵק הַלֵּב עַל כָּל אֲשֶׁר עֹבֵר עָלַי, וְלִפְרֹשׁ הַיָּמִב אֶת שִׁיחֲתִי לְפָנֶיךָ עַל כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת הַמּוֹנְעִים אוֹתִי מִלְּהוֹיֹת פְּרָצוֹנָה בְּאַמָּת. וּבְכָל זֹאת אֶתְחַזֵּק עֲצָמִי אַחַר כֵּן בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וְנִשְׁגָּבָה כִּי וּבְצַדִּיקוֹת הָאֱמִתִּיִּים, בְּשִׂמְחָה שְׂאִיז לֹה קֵץ וְתִכְלִית עַד שִׁישָׂא לְבִי אֶת יְדֵי וְרַגְלֵי לְהִמָּחָא בְּרִקּוּדִים הַרְבֵּה פְּרָצוֹנָה הַטּוֹב.

(כוכבי אור, שיון ושמחה, תפילה ג)

"אני הגבר ראה עני"...

שלוש פעמים בשנה, היה רבינו הקדוש נוהג לנסוע לאנשיו, לשבות עמם בעיירתם: בשבת שירה, שבת חזון, ושבת נחמו. לאחר הסתלקותו, המשיך תלמידו הגדול מוהרנ"ת על זה הדרך, לנסוע לאנ"ש ולחזקם בדיבורים אשר שמע מפום ממלל רברבן, רבינו הקדוש זיע"א, ואשר חידש בהם.

באחת מנסיעותיו, שבת בשבת חזון בעיר טשעהרין. היתה זאת שנה בה חל תשעה באב להיות בליל מוצאי שבת, ואותו 'שבת חזון' היתה שבת מרוממת מאוד, בהתאסף יחד תלמידי מוהרנ"ת ואנ"ש דעיר טשעהרין לשמוע מפיו דעת ויראת ה'. ובפרט בעת שהזמן גרמא, כאשר האריך בספריו הקדושים לבאר תוקף גדולת וקדושת שבתות אלו של בין המצרים.

בהיותו יושב ודורש בשולחן אשר לפני ה', הזכיר מוהרנ"ת בתוך דבריו שיחות נראות ונפלאות במעלת גדולת רוממות רבינו הקדוש ז"ל, כשסביב לשולחנו יושבים אנ"ש ושותים בצמא את דבריו, וְאָתָם עמם ישב הרב ר' שמואל יצחק תלמיד רבינו ז"ל, רב העיר טשעהרין. כששמע את דברי מוהרנ"ת והפלגותיו על רבינו, ענה ואמר לר' נתן בלשון שאלה ותמיהה: ר' נתן פון וואנעט נעמט איהר דאס? איך בין אויך געווען ביים רבי'ן! – מהיכן אתם לוקחים זאת? גם אני הייתי אצל רבינו!

כששמע מוהרנ"ת את דבריו, נתחווור פניו ונחלשה דעתו, עד שהיה קשה לו להמשיך בדברי תורתו. אחד מאנשיו של מוהרנ"ת בראותו את חלישות דעתו, ראה מעשה וזכר שיחה ששמע ממוהרנ"ת בעצמו, וחיזק אותו באומרו: ר' נתן, וואס הערט איהר אים? איהר האט דאך אליין גיהערט וואס דער רבי האט גזאגט, אז ער האט א ניגון צו זיינע לעתיד וואס דאס וועט זיין דער עולם הבא פון אלע צדיקים וחסידים, דארפט איהר נאך גרעסערס פון דעם? היינט וואס ווערט איהר נאך נתפעל פון זיינע רייד? = ר' נתן מה אתם שומעים לו? הרי אתם בעצמכם שמעתם שרבים אמרו שיש לו לשיר ניגון לעתיד שזה יהיה העולם הבא של כל הצדיקים וחסידים. וכי מה אתם צריכים יותר מזה? ועתה מה אתם מתפעלים מדבריו?! ואכן נחה רוחו ודעתו של מוהרנ"ת, והמשיך להשמיע את דברי תורתו לכל המסובים והנאספים.

בליל מוצאי שבת הוא ליל תשעה באב, עשה מוהרנ"ת כמנהגו בכל שנה ושנה; הוא נכנס לבדו למורתף בתחילת הלילה, ואמר את הקינות, וצעק ובכה מאוד על החורבן בכלל ובפרט, ובתוך בכיותיו קָלַל נהי וקינה על הסתלקות והעלמת אור הצדיק מן העולם אשר קשה כפליים מחורבן בית המקדש. וכך עסק בקינותיו מתחילת הלילה עד חצות היום בריצפות, והיה מעיד על עצמו אשר בזה לבד הוא מקרר את לבו ומתנחם מעט, מה שעל כל פנים הוא צועק ובוכה ומקונן על זה.

והנה ר' שמואל יצחק הרב מטשעהרין, בדרך הליכתו עבר דרך מקום המרתף בו היה יושב ובוכה ר' נתן עמיתו, ובשמעו את קול גיחתו ואנחתו הבוקע ועולה מתחת פני האדמה עד לב השמים, נמס לבבו ונתעורר מאוד, ויאמר: "אצינד ווייס איך שוין פון וואנעט ער נעמט זיינע דיבורים" = "עתה אני יודע כבר מהיכן הוא לוקח את הדיבורים שלו"...

מי שבוכה ומיילל כל כך על החורבן, ויש לו הרגשה עמוקה כל כך בהסתלקות והעלמת אור הצדיק, הוא יכול לדבר מגדולתו כל כך. ואז הודה הרב לדברי התלמיד הגדול ששמע אתמול בהיותם מסובים על השולחן בשבת קודש.

רבי שמואל יצחק רוזנפלד זצ"ל

מחשובי תלמידי רבינו ז"ל, התקרב עוד בהיותו נער קטן בהיותו בעיר מולדתו טירהאוויצע. היה מקורב מאוד לרבינו ז"ל, וראה אצלו כמה וכמה מעשי נפלאות, כמסופר בספר 'כוכבי אור'. נתמנה לרב בטשעהרין על פי פקודת רבינו הקדוש זיע"א.

תולדות חייו הקדושים של
אין עינו מוהרנ"ת זי"ע
ערפ פני ראש נחמט באימת פניו נחמט
פרק לא

עבודות קלות ופשוטות

פטירת אמו של מוהרנ"ת

בשבת-נחמו דהאי שתא, תקס"ג, אמר רבינו את התורה 'תהילה לדוד' (סימן י"ב בליקוטי מוהר"ן). בין הבאים אל רבינו לשבת, היה אברך צעיר, גאון מופלג בתורה, רבי דוד מהעיירה פאלי, הוא היה גיסו של רבי מרדכי מטפליק, מתלמידי רבינו. רבי דוד התלהב מן הדברים הנפלאים ששמע מרבינו ונפשו נקשרה אליו בתשוקה גדולה. אולם, רבינו צפה ברוח קדשו, כי התקרבותו לא תימשך וברבות הזמן יפסיק לבוא אליו, וכה אמר לו: "יודע אני שבימים הבאים לא תיסע אלי ולא תהיה ממקורביי, אך אף על פי כן יועיל לך מה שטעמת עתה מעט מדבריי".

לא יכבה בלילה נרה

ורבינו המשיך: "הפסוק אומר: 'טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה' (משלי ל"א) – "שתיכף כשטועמין טעם התורה של הצדיק האמת, שוב 'לא יכבה בלילה נרה', היינו אף על פי שאחר כך ימנע ולא יתקרב אליו ויהיה רחוק ממנו (שהו בחינת לילה וחושך), אף על פי כן לעולם יאיר לו אור התורה שטעם קצת ממנה בהיותו אצלו. וזהו: 'טעמה כי טוב סחרה' – תיכף כשטועמין 'כי טוב סחרה', שהוא התורה של הצדיק, שהסחורה שלו, היינו התורה שלו, טעמה טוב, אזי שוב לעולם 'לא יכבה בלילה נרה', כי תמיד תאיר לו אור התורה שטעם אצלו, אפילו בלילה, היינו בעת ההתרחקות, שהיא בחינת לילה, כי לא יכבה בלילה נרה לעולם ועד" (ליקוטי מוהר"ן, רפה).

ואמנם, כדברי רבינו, חדל רבי דוד לבוא אליו והתקרבותו נפסקה. אולם הרושם העמוק של תורת רבינו לא נמחה מליבו, לימים נקלע אל איזה עיר, ושם שמע כיצד רב מפורסם אחד מקשה ומלעגי על דבר שאמר רבינו. עמד רבי דוד והראה על אתר לאותו רב כי מקור הדבר בספרי קבלה, בכך הוכיח לו כי כל קושייתו נובעת מבורות. (שיח שרפי קודש ח"ב, רפ"א)

ולוקח נפשות חכם

בראש-השנה תקס"ד, כמדי שנה, התקבץ ובא אל רבינו קהל גדול. בשעת בין-הערביים שבין היום הראשון לשני, שעת אמירת התורה, אמר רבינו כדרכו תורה נשגבה על פסוק הקשור לראש-השנה. הפעם, על הפסוק "אשרי העם יודעי תרועה" (תהלים פ"ט), תורה זו הנקראת 'אשרי-השגחה', פתחת:

"להמשיך השגחה שלמה אי אפשר – אלא עד שישבר תאוות ממון, ושבירתה הוא על ידי צדקה" (בליקוטי מוהר"ן, ג).

בהמשך המאמר מובא: "שכל אלו בני אדם הבאים לחכם הדור, כל אחד ואחד יש לו איזהו רצון, והצדיק לוקח כל הרצונות ועולה עמהן, ואחר כך – (משלי כא) 'וירוד עוז מבטחה' – בבחינת (חזקאל א') 'והחיות רצוא ושוב'; רצוא – בעליות הנפשות, ושוב – בחזרת הנפשות עם התגלות התורה" (אות ג).

הצדקת מרת חיה לאניע שטרנהארץ

חודשיים לאחר מכן, נסתלקה לעולמה אמו של מוהרנ"ת, מרת חיה לאניע ע"ה, כפי שהוא כותב בספרו 'ימי נתן': "בשנת תקס"ד לפרט קטן, נפטרה אמי זיכרונה לברכה, ביום חמישי ב' כסלו" (ימי מוהרנ"ת חלק א, ד).

החסיד רבי אברהם שטרנהארץ, נין מוהרנ"ת, כותב את אשר מקובל במשפחתם על אמו של מוהרנ"ת: "ילדה אותה בת ארבע עשרה שנים, ואביו ז"ל רבי נפתלי הירץ היה עוד בן שלוש עשרה וחצי שנה. ויש בזה כמה סיפורים, מהורתו ולידתו בקדושה גדולה, כמו מגדולי גדולי הצדיקים" (נעימות נצח, מכתב ב', לרבי מרדכי מסוקולוב זצ"ל).

בעת ההיא, שאל מוהרנ"ת את רבינו: "מה אעשה לטובת נשמת אמי המנוחה?" השיב לו רבינו: "תברך בכוונה ברכת 'אשר יצר' כי אכן באותה שעה היה צריך לברך ברכה זו. רבינו התכוון ללמדו, שלא רק עבודות גדולות מועילות לנשמת הנפטר, אלא אפילו עבודות קלות ופשוטות, כמו ברכת 'אשר יצר' בכוונה, ברכה שהכל רגילים לאמרה פעמים רבות. וכמו כן כל מצוה ודבר שבקדושה שעושים באמת ובכוונת הלב, גורמת לעלייה לנשמת הנפטר (אבניה ברזל נג. אוצר נחמני קעב).

הסתלקות הרה"ק מליניץ

בכ"ט בכסלו תקס"ד, בעיצומם של ימי החנוכה, פשטה הבשורה המרה כי הצדיק הרה"ק רבי גדליה מליניץ, מגדולי ומאורי הדור, נסתלק לגנזי מרומים והוא בן שישים ושש. רבי גדליה זכה להכיר בצעירותו את הבעל-שם-טוב הקדוש ואף הביא מדברי תורתו בספרו 'תשואות חן'. כמו כן הוא אחד המקורות העיקריים לעובדות המובאות על ידי רבי דוב השוחט מליניץ, בספר 'שבחי הבעש"ט' (שמעתי מהרב דקהלתנו").

רבי גדליה היה מאוהביו הגדולים של רבינו ועמד לצדו בעת שהתעוררה המחלוקת עליו.

(לאחר הסתלקות רבינו ורבי גדליה מליניץ, באו צאצאיהם בקשרי שידוכין. היה זה כשרבי אהרן מטטרנוביל חתנו של רבי גדליה, השיא את בתו ער רבי ישראל נכד רבינו, בן בתו שריקה)

בשבת חנוכה, ב' בטבת, כשהתקבצו התלמידים אצל רבינו, אמר את התורה "להמשיך שלום" (ליקוטי מוהר"ן ז"ל), וכך כותב מוהרנ"ת: "זאת התורה אמר בשבת חנוכה, ואז באותו העת נפטר הרב החסיד המפורסם מורנו הרב רבי גדליהו זצ"ל אב-בית-דין דקהילת ליניץ, ורמז באותה התורה הספד להרב הנ"ל, כי הזכיר אז בתוך התורה, מה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת כא): 'אין מספידין בחנוכה'" (שיחות הר"ן קלב).

רבינו הוסיף ואמר, כי עכשיו קשה לומר תורה, כי לכל צדיק וצדיק יש חלק בתורה, וכשנסתלק, נסתלק עם כל חלקו שיש לו בתורה, על קשה אז לומר תורה.

'קנינות' המביאות לידי 'תיקון'!

כיצד לא דוחפים את השעות כתשעה באב, אלא מנצלים אותם? מה היה סדר יומו של מוהרנ"ת ביום זה? מה הם שני סוגי הכיטוי של הצער שדחה השנה בראשיתו של ל"ג בעומר במירון, ומה נלמד מזה לענין הקנינות?

בהגיע יום תשעה באב, שבו אנו יושבים על הקרקע ומבכים את החורבן באמירת הקנינות ומגילת איכה, מהי העצה שלא ארצה ל'דחוף' את היום ואת השעון עד שסוף סוף יצאו הכוכבים ונזכה לתפילת ערבית של "מוצאי ת"ב"?

הרצון לברוח מעבודת היום, נובע מחוסר הכרה עד כמה יום זה גורלי עבורנו, וכל שנפנים שהקנינות ו'איכה' אינם בכיה ואבילות על העבר שכבר אין, אלא יש כאן תהליך של תיקון ובנין - כך יהיה לנו יותר כח ורצון לא לתת ליום הזה לעבור בשינה ושאר אופני היסח הדעת.

טרם נדבר בענין, הבה ונזכיר את עצמנו מה היה מנהגו של גאון עוזנו מוהרנ"ת ביום הזה: "בתשעה באב היה נוהג מוהרנ"ת לנעול את עצמו בחדר, ולומר ביחידות את מגילת איכה ואת הקנינות, והיה שוהה בו כל הלילה עד חצות היום שלמחרת, והיה מפסיק לתנומה קטנה, ויוצא לתפילת שחרית בציבור, ואחר כך היה חוזר שוב לחדרו, וכל העת היה מקונן, והיה נראה שעיקר מה שהיה מקונן כל כך היה על העלמת הצדיק" (שיש"ק הנדמ"ח ח"א אות תפ"ג).

ושוש הדברים מבואר בליקו"מ (תו רמ"ז) ש'קנינות' הם אותיות 'תיקון', אלא שבמצב של חורבן ושכירה נהפך ה'תיקון' ל'קנינות', והחידוש הגדול הוא שעל ידי עצם אמירת 'הקנינות' הצער על החורבן, וזכים שוב להפוך את החורבן לתיקון, וכי על ידי בחינת הקנינות בעצמו נתתקנין וחוזרים ועושים מקינות תיקון" (ליקוטי הלכות, גיטין כג, ה).

הבה אם כן, נלמד את הדרך הנכונה כיצד לומר 'קנינות', וכך נזכה גם אנו לראות ולהרגיש כיצד הקנינות מביאות לידי 'תיקון', והאבלות של תשעה באב תגרום לנו שייבנה בלבבנו משכן להשראת שכינתו ית', והיכלי וארמוני הדעת יחלו להשתכלל ולהיבנות מחדש.

ובכן: בליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ז"ב, מגלה לנו רבינו סוד נפלא ונורא, שעל ידי מה שהאדם מחפש ומבקש ממקומו הנמוך "איה מקום כבודו", על ידי זה הוא עולה ומתחבר לאור הכתר, אור המאמר סתום, סוד ה'בראשית', ובכך הופך את ירידתו לעליה (עיי"ש הטיב).

והנה, 'הקנינות' והאבלות של 'איכה' - כותב רבי אברהם ב"ר נתנאל בספרו "כוכבי אור" (ש"ס, אות כז) - הוא סוד עצה זו של החיפוש "איה מקום כבודו"; "איכה" אינו אלא חיפוש של "איכה?"; "איה" כבודו...

כך שמהות הפנימי של הקנינות, אינו אבלות על מה שהיה ואינו, אלא זעקה של חיפוש ובקשה - "גיוואלד, ריבנו של עולם, איכה? איכה? איה מקום כבודו?!"

אפשר לשלוח שאלות שיופיע במדור זה להמערכת

ובכך זעקת חיפוש זו, אנו מתחברים אל האור העצום והנורא של "כתר, בראשית, מאמר סתום", ומשם אנו ממשיכים הולדת נשמת משיח, הכללי והפרטי, התנוצצות אור הגאולה, בבחינת "קרבה אל נפשי גאלה", וכך, 'הקנינות' הם אכן המשכת אור ה'תיקון', ושינוי המציאות מהעלמה לגילוי.

ולמען יובן היטב ענין 'הקנינות' שמהותם הוא חיפוש של 'איה', נשתמש כמשל עם מה שאירע בל"ג בעומר העע"ט במירון:

הנה בראשיתו של יום, כשהס"א עדיין שלטה בכל עוזה בהר הקודש מירון, היו שני סוגים של ביטוי הצער והיגון של עוברי 'מסלול הנחש' שהציבו הס"א, בראותם כיצד ערבה כל שמחה, ויום שמחתו של התנא האלקי כמעט והושבת כליל, ואי אפשר לשפוך שיח ולשמוח בשמחת הצדיק;

היה סוג של ביטוי באופן של "איי, כמה חבל על דאבדון. היו ימים טובים, וחלפו, נעלמו ונגנו. הנה מציאות חדשה ומרה לפנינו, חבל על דאבדון ולא משתכחין", ובוה הנוסח יש בעצם הכרה והשלמה באונס עם המציאות הבלתי רצויה. מאידך היה ביטוי מסוג אחר, והוא: "איי, רבי שמעון, הרי אתה נמצא פה אתנו, ויום זה הוא הרי יום שמחתך, וכאן הוא מקום ההילולא בהאי עלמא. היתכן איפוא שאתה מוקף עם נחשים ועקרבים המשביתים את שמחתך בעזות שכזאת?! הגם לכבוש את המלכה עמי בבית?!". בנוסח זה אין כאן שום השלמה עם המציאות, אלא אדרבא, דופקים על השולחן וזועקים "איכה ישבה בדד העיר רבתי עם...". משהו מוזר קורה פה, הקושיק לא נותנת מנוח, ואכן, כשקושיק זו נשאלת ונועקת מעומק הלב, מגיעה ההמתקה... ואכן הסוף המתוק ידוע.

וה"ה לענייננו: יש שתי סוגי בכיה ואמירת קנינות ה'איכה' - יש אופן שבו רק נזכרים מה נחסר מאיתנו ומה אבדנו ברוב עוונותינו, וזועקים חבל חבל על דאבדון. אך אופן זה אינו נכנס כלל בפשט הפסוקים... התוכן שם שונה לחלוטין: הפסוקים וזעקים קושיא אימנה ונוראה: "איכה ישבה בדד", "ריבוננו של עולם, איכה קרה הדבר הזה? איכה? אתה הרי כאן! ואין מציאות שלא תהיה כאן! כי חלילה אילו יצויר העדר שפעך, אין שום חיות ואין עולם ואין כלום, ואם כן הרי על כרחנו שאתה כאן! וכאן אנו דופקים על השולחן וזועקים: רבשעי היתכן כזאת? איך קורה חורבן כזה מול העיניים? היתכן שתסתתר בהסתרה נוראה כזאת?!".

וזעקת 'קנינות' שכוו, אכן מביאה לידי 'תיקון', לידי המשכת אור הכתר מהמאמר סתום של "איה"...

"ועל כן מי שנופל חס ושלום, למקומות הרחוקים האלו הבאים משם, עיקר עצמו שיחפש ויבקש את ה' יתברך, גם משם, כי באמת לאמיתו גם שם נעלם ה' יתברך, אך אי אפשר למצוא ביום שכל וסברא כי אם על ידי הבקשה והחיפוש של 'איה'. והבן הדברים היטב לעצה להתחזק בכל מקום שהוא בכל מה שיעבור עליך כל ימי חיך" (ליקוטי הלכות, תחומין ו, ט).

"רק תחזיקו עצמכם יחד"

בשב"ק האחרון פרשת מסעי, התקיימה 'שבת התאחדות' לייסוד וביסוס ארגון "החזיקו" לדוברי לשון הקודש.

השבת התקיימה בתחום מפואר ומרווח ביישוב 'שעלבים', בראשות כמה וכמה ממשפיעי א"ש שליט"א, אשר נשאו דברים במשך התפילות והסעודות, ובהשתתפותם של כשלוש מאות אברכי א"ש מכל רחבי ארץ הקודש.

במשך השבת התקיימו תוכניות רבות ומגוונות, וכן פאנל רחב עם חשובי פעילי הארגון.

מטרת השבת הייתה, להקים בסיס איתן לכלל פעולות הארגון הנשגב, שהוקם בתחילת הקיץ.

בחלק מהערים קיימים כבר חבורות שבועיות מזה תקופה, ובשאר הערים עובדים בימים אלו על הקמת מערך חבורות שיתן מענה מושלם לכל אברך דובר לשה"ק החפץ להתחמם לאורו של רבינו הקדוש זע"א.

מדוע אין אתם עושים את נשותיכם חסידות?

בשורה טובה תדעו עצמכם:

בימים האחרונים התייסד קו-טלפון מיוחד לנשות א"ש, ובו יושמעו בס"ד שיעורים בתורת רבינו הקדוש מפי רבניות ומחנכות בנושאים: התחזקות, הנהגת הבית, צניעות, חינוך, וכן הלאה.

כמו כן יוקלטו מפעם לפעם שיעורים מיוחדים לנשים, מפי חשובי משפיעי א"ש שליט"א.

מטרת הקו הינה לקיים רצון רבינו שרצה שנאיר את אור תורתו ועצותיו בלב בני הבית, ובפרט לאור העובדה שהם נמצאים רוב הזמן עם הגדלים שנעשים תישיש, והם אלו האמונים על חינוכם וגידולם, ובוודאי נכון שינחילו להם את דעת רבינו הקדוש.

וכפי שכבר שח רבינו ואמר: "פאר וואס מאכט איר נישט איבערע ווייבער קיין חסידות? = מדוע אין אתם מקרבים את נשותיכם ועושים גם אותם לחסידות?" (שיש"ק ב, יד).

חשובי וזקני א"ש המדריכים את הקו על כל צעד ושעל, נתנו את ברכתם הנהלכת להצלחת העניין, ומעודדים ביותר את הפצת הבשורה.

מספר הקו: 0799411511 (מיועד לנשים בלבד)

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים

בליל שבת פרשת מסעי, התקיים ליל 'שבת התאחדות' מומומת ע"י חבורות האברכים 'קין אור'.

לאחר תפילה בצוותא בזמן פלג המנחה, סעדו מאות האברכים את סעודת השבת בהתרוממות והתעלות, עם זמירות שבת וריקודי קודש בדבקות וכיסופין.

התקיימו סעודות בירושלים ובית שמש, ובהם נאמו: הרה"ח ר' שאול סירוטה שליט"א, והרה"ח ר' חיים בנימין ווערטרימער שליט"א.

כמו כן התקיים 'שבת אחים' לאחר הסעודה, ונשמעו דבריהם של הרה"ח ר' אברהם ירבולום שליט"א, והרה"ח נתן דוב היילפרין שליט"א.

נקודות

בַּעֲתֵי־מִן הַלָּלוּ שֶׁכָּבַד אֶרְךָ עֲלֵינוּ הַגְּלוּת וְהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ מִצִּפְּהָ בְּכָל עֵת לְשׁוֹב אֲלֵינוּ וְלַחֲזוֹר וְלִבְנֹת בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, רְאוּי לָנוּ שֶׁלֹּא לְעֵעֵב חֵם וְשִׁלּוֹם בְּנֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ רַק לְהִשְׁתַּדֵּל בְּבִנְיָנוּ. עַל בֶּן מֵאָד צָרִיכִין לְחַזֵּר לְקוֹם בְּחִצּוֹת בְּכָל לַיְלָה, וְלִהְיוֹת מִתְאַבֵּל מֵאָד עַל חֲרָבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. כִּי אוֹלֵי בְּגָמְגַל הָרָאשׁוֹן הֵיחָ הוּא הַגּוֹרֵם שֶׁיִּתְרַב הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאֶפְסָלוּ אִם לֹאוּ, אוֹלֵי הוּא מְעַעֵב עֵתָה בְּחֻטְאֵיו בְּנֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְנִחְשָׁב גַּם בֶּן כְּאֵלֹו גָּרֵם לְחֲתָרִיבוֹ. וְעַל זֶה יִבְכֶּה וְיִתְאַבֵּל מֵאָד בְּכָל לַיְלָה בְּחִצּוֹת. (ליקוטי עצות, חצות ד)

הר"ר שלום פריינד שליט"א נדב 1000 גליונות זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח נתן יוסף בורשטיין שליט"א נדב 1000 גליונות לרגל הולדת בנו למזל טוב זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הגה"ח ר' צבי חשין שליט"א נדב 1000 גליונות זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח יעקב פריידימאן שליט"א נדב 500 גליונות זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

1000 גליונות תנח"מ לכבוד נשמת כ"ק מרן הגאב"ד מוריני רבי יצחק טוביה בן הרב שלמה זצוק"ל

הרה"ג ר' מאיר ירבולום שליט"א נדב זכות הפצה בעיה"ק צפת לע"נ אביו הרה"ח נתן פנחס בן הר"ר מאיר ז"ל ואמו רבקה ירדל בת אליהו ע"ה ת.נ.צ.ב.ה.